

ભારતીય રાજકારણ મુશ્કુ પ્રાદેશીકતે

સોમલિંગપ્વે હલગી સંશોધના વિદ્યાર્થી રાજ્યશાસ્ત્ર અધ્યયન મુશ્કુ સંશોધના વિભાગ દાવણગેરે વિશ્વવિદ્યાનિલય તીવગંગોટ્રી દાવણગેરે ૩૧૧૨૦૦૨

ડા. બસવરાજ બેન્કનહળ્ણ માગ્ફર્ડર્ફેકર્ચર / સહાયક પ્રાધ્યાપકર્ચર રાજ્યશાસ્ત્ર અધ્યયન મુશ્કુ સંશોધના વિભાગ દાવણગેરે વિશ્વવિદ્યાનિલય તીવગંગોટ્રી દાવણગેરે ૩૧૧૨૦૦૨

સારાંશ

પ્રાદેશીક રાજકારણવું ભારત રાષ્ટ્રવન્નું બંગળોંદંતે વિશ્વદ અનેક રાષ્ટ્રગળલ્લી તેનું પ્રામુખ્યાત્મેયનું પડેદુકોંદિરુવ વિષયવાગીદે. પ્રાદેશીકતેયું ભાષે, સંસ્કૃતી, ધર્મ, સંપ્રદાય, ભૌગોલિક અંતગળ આધારદ મેલે તેનું સ્વંતીકેયનું કાપાડીકોળ્ણવ વિષયવાગીદે. આદરે ઈ વાદવું તપાણીદે અધ્વા અદન્નું તપાણી અદ્યેસલાગીદે ઎ંબાદું નન્નું બંદું અનિસીકેયાગીદે. યાકેંદરે પ્રાદેશીકતે મુશ્કુ રાજકારણ બંદકોંદું પરસ્પર સંબંધવન્નું હોંદિરુવ સંગતીયાગીદ્દું, અદું પ્રાદેશીક/સ્ટેટીય મુટ્ટદલ્લી તેનું પ્રાબલ્યવન્નું સાધિસુવ મૂલક રાજકીય જાંખ્યોલ્લીકેયનું મૂર્ખેસીકોળ્ણવ બંદું વિધાનવાગીદે. ઇદું પ્રેમુખવાગી ઇંદું ભારતદલ્લી અતીં હેચ્છું પ્રામુખ્યાત્મેયનું પડેદુકોંદિદે એકંદરે ભારતવું પ્રાદેશીકવાગી વિભિન્ન ભાષે, સંસ્કૃતી, ધર્મ, સંપ્રદાયગળનું બંગળોંદિદ્દું ઈ અંતગળ આધારદ મેલે તેનું ભાદ્યેગળનું મૂર્ખેસીકોળ્ણત્તીદે. ઇલ્લી પ્રાદેશીકતેયનું મુન્નેલેં તેંદુંકોંદું તેમ્મું રાજકીય હિતાસ્કીયનું ઈઝેરિસીકોળ્ણત્તીરુવુદર બગ્ગે નમંગ પ્રત્યેકવાગી કાણદે જાદુરૂ પરોક્ષવાગી કેલસ માદુંત્તિદે. અદું હેંગે ભારતદલ્લી પ્રાદેશીકતેયું રાજકારણકે મુણ્ણેકરિસુત્તદે ઎ંબાદન્નું ઈ બંદું લેંબાનદલ્લી તીળિસલું પ્રયત્નિસલાગુવુદું.

મુખ્યપદગળું; પ્રાદેશીકતે, રાજકીય, રાષ્ટ્રીયતેક, ભાષે, ધર્મ

અધ્યયનદ ઉદ્દેશગળું

- ભારતદલ્લી પ્રાદેશીકતેયું હેંગે રાજકીયકે બંદલવન્નું નીદુત્તદે મુશ્કુ અદરિંદ આદંતક બેંબળોંગજાદરું એનું? ઎ંબાદન્નું તીળિયુવુદું.
- અંતરાષ્ટ્રીય મુટ્ટદલ્લી ઇદું હેંગે તેનું રૂપવન્નું પડેદુકોંદિદે ઎ંબાદન્નું તીળિયુવુદું.
- દેશદલ્લી પ્રાદેશીકતેયું હેંગે મુણ્ણેકોંદિતું મુશ્કુ પ્રાદેશીકતે એંદરે એનું હાગૂ ભાષેયું હેંગે રાજકીય અધ્યકાર પડેયુવુદશ્કે સહકારિયાસુત્તદે ઎ંબાદન્નું તીળિયુવુદું.

ફીલિકે

ભારતદલ્લી પ્રાદેશીકતે એંબાદું બંદું પ્રેમુખવાદ વિષયવાગીદ્દું સુધીફરાવાદ જીતિહાસવન્નું હોંદિદે. આદરે અદું ભારતકે સ્વાતંત્ર્ય સીકું નંતર મુખ્યોમ્પું હેચ્છું પ્રાબલ્યવન્નું પડેદુકોળ્ણત્તીદે, દેશદલ્લી સ્વાતંત્ર્યકૂં મોવાસંસાનીક મુટ્ટદલ્લી જાદુંતહ પ્રાદેશીકતેગૂં સ્વાતંત્ર્ય સીકું નંતર જરુવંતહ પ્રાદેશીકતેગૂં તુંબાને વ્યત્તાસવન્નું કાણબહુદાગીદે. પ્રાદેશીકતેયું વાસ્તુવાગી રાષ્ટ્રીય નાયકર મુશ્કુ પ્રાદેશીક નાયકર નદુવિન સંઘર્ષવાગીદ્દું. પ્રાદેશીક હોરાટગલું હાગૂ પ્રાદેશીક સિદ્ધાંતદ પ્રતીકવાગીદે, ઇદું પ્રાદેશીક મુટ્ટદ નાયકરિંદ હેચ્છેન બેંબળવન્નું પડેયુવ પ્રયત્નવાગીદે. ઇદર મૂલક અવરુ રાષ્ટ્રીય મુટ્ટદ નાયકરિંગ વિરુધવાગી સ્વધીસુવુદર જોતેગે તેમ્મું પ્રાબલ્યવન્નું હેચ્છેસીકોળ્ણત્તીરે. પ્રાદેશીકતેયું પરિક્લન્સેયું ધનાત્રેક મુશ્કુ યુણાત્રેક એંબ એરદુ રીઠીય આયામગળનું બંગળોંદિરુવંતહદાગીદ્દું, સકારાત્રેકવાગી હેંખુવુદાદરે, ઇદું બંદું પ્રાદેશીક જનર સ્વયંં બેંદીકેગળનું નેરવેરિસીકોળ્ણવ વિધાનવન્નું બંગળોંદિદે. ઈ હેન્નેલેંયલ્લી ભારતીય સંદર્ભકે હેંખુવુદાદરે

૧ બરગારુ રામચંદ્રપ્રાણીનાનું સંસ્કૃતિક: શ્રુત મુશ્કુ સ્વજનાલીલતે. કન્દુદ સાહિત્ય પરિપત્ર. બેંગળારુ. પુ.સં-૫૧૦૧

૨ વિંબિસ ઠથંબ. એફેફ. 'આજાજાનાનીસાંસ્કૃતિક દીક્ષા વિજાળાનીસાંસ્કૃતિક હસ્ત હસ્તાલાં: ૦ વિનીપાણ દીક્ષા અદ્યાંસાંસાંસ દીક્ષા કદીસાંસાંસ હસ્તાલાં કંપાનિસ: હસ્ત ગાળંબંબ કેલાંબંબ'. આજાકંબંબાંસાંસ દીક્ષા કદીસાંસાંસ હસ્તાલાં વિનીપાણ વિનીપાણ હસ્તાલાં કંપાનિસ: હસ્ત ગાળંબંબ (વિનીપાણ) ૧

પ્રાદેશીકતે એંદરે એનું?

પ્રાદેશીકતે એંદરે એનું? એંબુદર બગ્ને અનેક ચિંતકરું તમ્હાંને આ ચિંતને મળી વાગ્યાનું નેત્રો નિદ્રારે
અંતવુગળલ્લા પ્રમુખવાદ વાગ્યાનું કૃં કેળગિનોંતિવે

- મ્યાર્ફાર્લ જી. કુમાર્ચ્છ, પ્રાદેશીકતેયું ‘પરિસર, આધ્યાત્મિક, સામ્યાજિક મુખ્ય સર્કારી અંતગળ એંદું
ગુંમું એંદું પરિગણીસુતારે, અદું ખાંપુરેયાગી પ્રાદેશીક ગુરુત્વનિ વિશ્વે પ્રશ્ને સ્વાયત્ત યોજનેય
અગ્યતે, સાંસ્કૃતિક વૃત્તિષ્ણગળ અભીવૃત્તે મુખ્ય આડલાત્ક સ્વાતંત્ર્ય બયાકેયાગિદે’ એંદું
ગુરુત્વસિદ્ધારે.
- ફાક સ્ન્યુલો પ્રકાર, પ્રાદેશીકતેયું ‘નદેવાલીકેય અધ્યયનદ એંદું વિધાનવાગીદે, ઇદું ભૌગોલિક
પ્રદેશીવન્નું વિશેષિસુલ હાગૂ માનવરું મુખ્ય અવર ભૌતિક પરિસરદ નદુવિન સંબંધવન્નું
બૃત્તિહેલુત્તદે. આધ્યાત્મિક, સામ્યાજિક, સાંસ્કૃતિક મુખ્ય રાજકીય સંસ્કૃતિશું ભૌગોલિક પ્રદેશદલ્લી અવર
સંબંધગલું મુખ્ય કાય્યગળ આડારદ મેલે આય્યો માડલાગુત્તદે’ એંબ અભીપ્રાય
વૃક્ષપદસિદ્ધારે.⁴
- જનર રાજકીય-નિર્ણેગલું રાષ્ટ્ર અધવા આ પ્રદેશીવું ઉપ-ભાગવાગીરુવ રાજ્ય ઇતર ભાગગલે
અધ્યાત્મિયાગી નિર્દિષ્પું પ્રદેશદ મેલે હેચ્યુ કેંદ્રીકૃતવાગુવ વિદ્યામાનવન્નું પ્રાદેશીકતે એંદું
કરેયલાગુત્તદે.⁵

ભારતદલ્લી પ્રાદેશીકતે

ભારતદલ્લી પ્રાદેશીકતેય જાતીયાસવન્નું બંગાળદ (ઈંડી) વિભજનેય મૂવાદદલ્લીયે કાળબહુવાગીદે.
જીદકે નીરેરેદુ મોંષકે માંડદવરું બૃટીષરુ. ઇંડિલ રિંડ ઇંડિલ ર જ્યેપુર અધ્યેશનદવરેંગ ભાવાવારુ
રાજ્યગલન્નું રચિસુવ બદ્ધારું મુખ્ય હોએરાટદ મૂલક પ્રાદેશીક કલ્લનેય બેલવાસીંગ કાંગ્રેસ સહાય માડિતુ.
આરે ઇંડિલ રલ્લી ધાર્મદ આડારદ મેલે દેશદ વિભજનેયિંડ દોઢ્ઢ આઘાતવાદંતાયિતુ (દરો આયોંગ મુખ્ય
જેવિસ સમીતિ) કે હિન્દુલેયલ્લી ભાવાવારુ પ્રાણગલ વિગજણેયન્નું નિલીસલાયિતુ.⁶ દેશદલ્લી ભાવાવારુ રાજ્યગલ
પરિકલ્લનેયન્નું તમ્હાં બહુદોડ્ઢ હિતાસક્તિગલીગી હજ્જિસલાયિતુ. કે હિન્દુલેયલ્લી પ્રોટ્ટ શ્રીરામુલુ જિસંબર્દિલ
ઇંડિલ રંદુ નિધનરાદરુ, તરુવાય આંદ્ર રાજ્ય ઇંડિલ રલ્લી રચિસલાયિતુ. કે પ્રાદેશીક રાજ્યગલ બેદિકે ભાવા
ગુંપુગળાગી દેશાદ્યંત જલવાયિ કદિયન્નું હજ્જીતુ. નંતર સર્કારવું ઇંડિલ રલ્લી રાજ્ય મુરુસંફટના
આયોંગવન્નું રચિસિતુ, જનર પ્રાદેશીક આકાંક્ષેગલન્નું પૂર્ણેસુલ રાજ્ય મુરુસંફટને કાયિદેયન્નું જારીગે તંડિતુ.
દેશદલ્લી સંવિધાનદ રચને પ્રકૃતિયિય પ્રારંભદોંદિગે પ્રાદેશીકરણદ પ્રકૃતિયિયું સહ પ્રારંભવાયિતુ. કે
સાંવિધાનિકવલ્લદ પ્રાદેશીકતેયુ કેવલ જાતી, ભાષિક, અલ્લસંખ્યાત ગુંપુગળું, ઉપ-સંસ્કૃતિગલંતહ આદ્યુરૂપદ
અંતગલીંડ માત્રવલ્લદે, વિવિધ પ્રાદેશીક સમુદાયગલ જ્ઞાલીયલીરુવ આધ્યાત્મ અંતગલન્ની પ્રામુલ્યિયેયન્નુ
પ્રેરદુકોંદિદે.⁷ ભારતદલ્લી પ્રાદેશીકતેય હુંટ્યું મુખ્ય અદક્કે કારણગલન્નું બૃટીષ્ટો આડલિંગ સંધભદલ્લી કેંદ્રીકૃત
અધિકારદ પરિજામવાગી પ્રાદેશીકતેયન્નું મુદ્ધુમ વગચ્ચ નિયોંગગલન્ની કાળબહુવાગીદે. નંતર ઇડે ભારતદલ્લી
હોસ રાજકીય બેલવાસીંગેયલ્લી દોડ્ડ મુખ્ય સ્થિરવાદ જનસામાન્યર ભાગવહીસુવીકાગી ભારતદલ્લી પ્રાદેશીકતેયુ
બેલવાસીંગેયન્નું કંડિતુ. જલનશીલતેય સમુત્તે પ્રકૃતિયિય સ્વાતંત્ર્ય રાષ્ટ્રીય આંદોલનક્કે કારણવાદરે,

³ વિભાગ.

⁴ આડ. જૈભાગટેચેલેઝીસુલ બિ. અ આડ. વિચેલેચેરેચેલેઝદ્વિષણ. વિજરારટેચેલેઝદ્વિષણ નાંક વિચેલુચે: બંગા જુદેચેલેઝદ્વિષણ જુદેચેલેઝદ્વિષણ, ટેચેલેચેરેચેલેઝ જેચેલેઝદ્વિષણ.

⁵ ગુરોધિ: //ધ્યુતિભાગાનુંયે.ધ્યુતિભાગાનુંયે/ધ્યુતિભાગાનુંયે/ધ્યુતિભાગાનુંયે/ધ્યુતિભાગાનુંયે/ધ્યુતિભાગાનુંયે/ધ્યુતિભાગાનુંયે/

⁶ આડિથ: //ભાગાનુંયે/ભાગાનુંયે/ભાગાનુંયે/ભાગાનુંયે/

⁷ લા. વિચેલ વિજજાધ, ચેચેલ હુંટ્યેચેલ, ક.૦.ગ., વિજરારટેચેલેઝદ્વિષણ નાંક વિચેલુચે: ૦ વિચેલુચેલેઝદ્વિષણ, અરટેચેલેઝરાન કાણભાગાનુંયેચેલ.

લંબવાડ પ્રક્રિયેય ભાવા મધ્યમ વર્ગગળ બેઝવણીગેય વર્તનને એકેરણવન્ન દોડ્ઢ પ્રમાણદાની પ્રોણગોળાસીતુ.

ભારતદાની પ્રાદેશીકતેગે કારણગલુ

પ્રાદેશીકતેય બંદુ નિર્દિષ્ટ પ્રદેશદાની વાસીનું જનર સંસ્કૃતિય મેલે બેરે સંસ્કૃતિય પાછલ્યવન્ન પડેદુકોંદાગ અથવા અક્ષપક્ષદ પ્રદેશગણિંદ તારતમ્ય માદળાગુંદી એંબિદુ તીજીદુબંદાગ હુણીકોલ્લુટ્ટદે. ઇવુગલ હિન્દુલેયલી અંદરે જનાંગીયતે મનું સંસ્કૃતિય આધારદ મેલે જાખીંડ નંતર પ્રત્યેક રાજ્ય હુણીકોંડિરુવુદન્ન નાવગળુ ઉદાહરણીયાગી તેગેદુકોલ્લબહુમદુ. ઈક જાખીંડનલ્લ વાસીનું જનર સંસ્કૃતિ મનું જનાંગીયતે બિહારકુંત ભિન્નવાગીટુ મનું જાખીંડ નલ્લ બુદ્ધકટ્ટુ જનસંખ્યેય હેચ્જાગી ઇત્તુ હાગૂ જલી આધ્રિક અભિવૃદ્ધિ કદિમે ઇદ્દદ્દ પ્રાદેશીકતેગે બંદુ કારણવાયિતુ. આધ્રિકવાગી હિંદુલેદિરુવુદુ બેદિકેગલન્ન હેચ્જિસુવંતે માદિતુ, ઈક બેદિકેગલન્ન ઈકેરિસુવલ્લ સકારગળુ એફલવાદ્ધરિંદ અથવા જનરલ્લ અવિશ્વાસ ઉંટાગીદ્દુ બંદુ રીતીયલી સકારદિંદ નિલાક્ષેક્ષે બલપટ્ટીદે એંબ ભાવનેયન્ન મનુષ્યાકીદ્દુ પ્રાદેશીકતેગે કારણવાગીદે. પ્રાદેશીકતેયલી ભાવા રાજકીયવુ પ્રમુખ પાત્ર વહિસુત્તદે. ભાવેય આધારદ મેલે રચિસલાદ આંધ્રપ્રદેશવુ મોદલ રાજ્યવાગીટુ. દિએંકે, તમીલનાદિન એવાદિએંકે પ્રક્ષે, આંધ્રપ્રદેશ મનું તેલંગાણદાની ટિડિપિયંતે અનેક રાજકીય પ્રક્ષેગ મૂલ નેલે ભાવેય એફયેગલ મેલે ઇદે. ભારતદ દ્વ્યક્તિદ રાજ્યગલ મેલે કેંદ્ર સકાર હિંદુ ભાવેયન્ન હેરુતીરુવ બગ્ને અનેક રાજકીય પ્રક્ષેગું એલેષવાગી દ્વ્યક્તિન ભારતદ બગ્ને યાવાગલુ અનુમાન વ્યક્તપદિસુત્તદે. ભાવેય એફયેગલલી અવરુ કેંદ્ર સકારદ એયદુ જનરન્ન સુલભવાગી એટીકટ્ટુત્તારે. જનાંગીયતે, જનાંગ, દ્રાવિદ મનું આયા જનાંગદિંદ અનેક અંતગળુ ભાવા રાજકીયદોંદિગે સેંયોજિસી પ્રાદેશીકતેયન્ન તીવ્રગોળાસુત્તદે. રાજકારણીગલ વ્યેયકુંક મનું સાફાફ ઉદ્દેશગળુ ભારતદાની પ્રાદેશીકતેગે કારણવાગીવે. કેલવુ રાજકારણીગલ હોસ રાજ્ય રચનેગે પ્રચોદનયન્ન નેંદુ યાવાગલુ સિદ્ધરાગીરુત્તારે. આ મૂલક રાજકારણીગલ તમ્હું સાફાફવન્ન ઈકેરિસિકોલ્લું અજ્ઞાની જનર ભાવનેયન્ન બલસિકોલ્લુટ્ટારે.

ભોગોણક સ્ફ્લ મનું ગુદ્ધગાડુ પ્રદેશ, એટુરદ પ્રદેશગળુ, શીત પ્રદેશદિંદ વાતાવરણદ પ્રદેશગળુ કોડ નેરવાગી મનું પર્યોક્ષવાગી કારણવાગીવે. ઈક હિન્દુલેયલી પ્રત્યેક રાજ્ય બેદિકેયન્ન હેચ્જાગીસલુ પ્રયક્ષીસુત્તદે. અદે રીતીયાગી મનેલોંદુ પ્રમુખ અંતવેદરે ધમાં ધમાંવો કોડ પ્રદેશીકતેય મનુણીકોલ્લું કારણવાદ અંતવાગીદે અદ્યે ઉદાહરણીયાગી નોંદુવુદાદરે પંજાબ રાજ્ય જલી ધમાંવુ ભાવા એકરૂપતેયોંદિગે સંયોજિસલ્પટીદે આદરે ઇદુ પ્રત્યેક રાજ્ય બેદિકેગે કારણવાયિતુ. ઈક રીતીય સંદભગલન્ન અંદરે અશાંતીય વાતાવરણ મનું અત્યક્તિય મનુસ્થિતીયન્ન રાજકારણીગલ બલસિકોલ્લુટ્ટારે. આ મૂલક અવરુ અદન્ન તમ્હું રાજકીય નેલેયન્ન ગિસિકોંદુ પ્રત્યેક રાજ્યક્ષાગી આંદોલનવન્ન ગિસિકોંદું જનર ભાવનેયન્ન બલસિકોલ્લુટ્ટારે.

ભારતદાની પ્રાદેશીકતેય યાકે બેઝવણીગેનોંદિટુ

ભારતદાની પ્રાદેશીકતેય પ્રમુખવાગી આધ્રિકતે મનું સામાજિક અભિવૃદ્ધિય સમસ્યેગણિંદ બેલીદિદે. ‘સાફ્ટિંગ્લોફ્ટર ભારતદાની રૂપિસિદ યોજનેગળુ મનું અવુગલ અનુષ્ણાનદાની ઉંટાદ તારતમ્ય પ્રાદેશીક પ્રચોદનનેગે બંદુ પ્રમુખ કારણોં ભારતરદાની બરુવ એલ્લ પ્રદેશગળુ સમાનવાદ આધ્રિક વ્યવસ્થેંયન્ન હોંદિરલીલ. ભારતવુ એવિધ ક્ષેત્રગલલી અદ્યુત પ્રગતીયન્ન સાધિસ્થ્રરૂ આધ્રિકતેયન્ન ગમનિસિદાગ દેશર એલ્લ પ્રદેશગલલી સમાનતેયન્ન સાધિસિરલીલ. અભિવૃદ્ધિયન્ન હોંદદ પ્રદેશગલલી વાસીનું જનર પ્રદેશવન્ન સ્વાભાવિક એધ્યામાનવન્ન બલસિકોલ્લાનુંતરે. શીક્ષણ, ઉદ્યોગ, કાવ્યાનેગળ સ્વાપને મનું આણેકેપ્રોગલ નિમાણ હાગૂ કેંદ્રદ અનુદાનદ હંચકેયલી નિલાક્ષેસલાગુંદી એંદુ ભાવિસલાગુંટરે. ઈક હિન્દુલેયન્ન પ્રેરેપિસુવલ્લ ભાવેય એલેષ પાત્રવન્ન વહિસિકોંદિટુ. ભારતવુ બહુભાવા રાજ્યવાગીદ્દુ, ઇદ્યે સંબંધિસિદંતે મોરીસો જોણોં એંબ એવાદાની હેચેલીયન્ન નેંદુ. નામાંલ ડિ.પામરો અવર પ્રકાર, ‘હલવારુ ભારતીય રાજ્યગલ રાજકીયવુ ભાવેય પ્રત્યેય સુત્ર ચેલિસુત્રદે મનું પ્રાદેશીકતેય સમસ્યેય ભાવેયોંદિગે સંબંધ

૧ એકાંખુ એકાંખે, ૧૦૧૮. કરણાંખાંખ એવિજનરાંકણિસ્ટાન્ડ એપી પર્સિયાની, એચેસિસે એપ્ટિસિસે એપ્ટિસિસે. એસેપ્ટેચેચે. એસેપ્ટેચેચે. એસેપ્ટેચેચે.

૨ બરગારુ રામચંપસ્ટ ૧૦૧૮. ‘સંસ્કૃતી: શ્રુતુ મનું સ્વેચ્છનીલતે’ કન્નડ સાહિત્ય પરિજ્ઞત. બેંગલૂરુ

હોંડિદે. ભાવા વૃત્તાસુગળુ જનરિગે અવર પ્રત્યેક અસ્ત્રોફન્નુ નેનેસિસુત્તેવે મુશ્ટુ ઇદરિંદાગી પ્રાદેશિક ભાવને સૃષ્ટિયાગુત્તેદ્વિં એંદુ હેણેકેયન્નુ નીચિદ્વારે.

ભારતવું તન્નું ભોગોણીક રજનેયલી હલવારુ વૈવિધ્યતેગળન્નુ હોંડિરુવ વિશાળવાદ દેશવાગિદ્વું, અદરલી બરુવ પ્રદેશગળું ભોગોણીક પરિસ્થિતિગળીંદાગી ઇતર પ્રદેશગળીંદ પ્રત્યેકિસલ્લટ્ટિદે. ઇદરિંદાગી દેશદાલી વાસીસુવ જનરલી એકતેય કોરતેય લાંછાગુત્તેદે મુશ્ટુ પ્રત્યેકિસલ્લટ્ટિદે ભાવનેય લાંછાગુત્તેદે. ઇદન્નુ પરિગણીસી મૌફેસરા મુનીસા રાયું અવરુ બુદ્ધકટ્પુંગાં ભોગોણીક સ્ફ્રેન્ઝ મુશ્ટુ સાંદ્રતેયન્નુ ક્ષે. રીતીયાગી વિવરિસિદ્વારે “ભારતીય બુદ્ધકટ્પું જનસંખ્યીય પ્રાદેશિકવાગિદે મુશ્ટુ પ્રાદેશિકતેયન્નુ હુટ્પુંકાશુત્તેદે” એંદુ હેણેદ્વારે. ક્ષે. રીતીય બુદ્ધકટ્પું જનાંગવું મુંદે બંત્દ ગુંવાગ માપાંડુમોંદુત્તેદે. ‘પ્રાદેશિકતેય બેંલેવણીસીયલી રાજકીય અંતર્ગલ પ્રભાવવન્નુ કેદેગણીસુવંતીલી રાજકીય નાયકરુગળું અધિકારવન્નુ પડેયલુ જનરલી પ્રાદેશિકતેય ભાવનેયન્નુ હુટ્પુંકાશુત્તેદે. પ્રાદેશિક રાજકીય નાયકરુગળું પ્રત્યેક રાજ્ય અસ્ત્રોસે બંદરે, તેવું અધિકારવન્નુ પડેયાવ સાધ્યતેય ગણનીયવાગી હેચ્છાગુત્તેદે એંદુ અવરુ ભાવિસુત્તેદે. અદક્ષે. મોરકવાગુવંતે અવરુ કેલવું સંદર્ભગલાં જાતિ, ભાષે, ધર્મદ આધારદ મેલે પ્રાદેશિક ભાવનેગળન્નુ ઎ટી હિદીયાંલી પ્રાદેશિક પ્રક્રગળું હુટ્પુંત્વે મુશ્ટુ અવુગળ મૂલક પ્રાદેશિકતેયન્નુ મત્ત૊પ્પું બલપદિસી આમૂલક રાજકીય અધિકારવન્નુ પડેયાવ મહત્વદ ગુરીયન્નુ હોંડિવે. ક્ષે. હિન્દુલેયલી હુટ્પુંકોંડવગળીગે ઉદા; આ.ચ.ચ તેલાગુ દેશં, અસ્સાં ગળ પરિષત્તો, શીરોમણી અકાલીદાલ મુશ્ટુ રાષ્ટ્રીય સમ્વેળન મુંઠાદ પ્રાદેશિક પ્રક્રગળું યાવાગલૂ રાજકીય અધિકારવન્નુ વશપદિસીંખાલું પ્રાદેશિકતેય આશ્રયવન્નુ પડેદુંખાલુંત્તેદે.૧૦

ભારતદાલી પ્રાદેશિકતેય હેણે રાજકીયવાગી પરિવર્તનસેંગોંડિતુ?

પ્રાદેશિકતે સ્વાતંત્ર્ય મૂવદ વિધ્યામાનવાગિદે, મુશ્ટુ સ્વાતંત્ર્ય નંતર અવધિયલી ઇદુ પ્રધાનવાદ સ્વાનવન્નુ પડેદુંકોલ્લુંત્તેદે રેંંં, રેંંં, મુશ્ટુ રેંંિઝિર ભારત સકારદ કાયિદેગલ અદિયલી સંવિધાનિક સુધારણેગળ અનુપ્પાનુંદોંદિગે પ્રાદેશિકતેય રાજકીયવું પ્રારંભવાયિતુ. જેન્ન્સ્ન્સનલી જસ્પ્રો પાટ્ફિય સ્વાપને મુશ્ટુ પાત્ર સ્વલ્પ મુટ્ટિગે સ્વાતંત્ર્ય મૂવદલી પંજાબિનલી અકાલીદાલ ભારતદાલન પ્રાદેશિકતેય રાજકીયવાગી પરિવર્તનસેંગોલ્લુંત્તેદે.

સ્વાતંત્ર્ય નંતરદ પ્રાદેશિકતેય રાજકીય પરિવર્તનસેં નાલ્લુ પ્રમુખ અંતર્ગલન્નુ ગુરુતીસબહુદાગિદે.

૧. સ્વાતંત્ર્ય નંતરદ પ્રજાપ્રભુત્તદ સકારદ ન્નુ સ્વાપ્નિસલાયિતુ, ઇદર પ્રાદેશિક મુશ્ટુ રાજ્ય રાજકીયગળ મુખ્ય ગુરી પ્રજાપ્રભુત્ત જાત્યાંતી રાષ્ટ્રીય એકતે મુશ્ટુ સામાજિક ન્યાયદ તત્ત્વગળ આધારદ મેલે રાષ્ટ્રીય નિમાંણવાગિતુ. દેશદ એલ્લા ભાગગળ રાષ્ટ્રીય નિમાંણદાલી ન્યાયયુત ઒પ્પંદવન્નુ બયસુત્તેવે મુશ્ટુ અવરુ તમ્ય બેંલેવણીગે પરસ્પર સ્વદિયન્નુ માડલુ પ્રારંભિસિદવુ. નિર્દેશ્ક્રીંગિંત કદિમે ઇદ્વરુ નિરાશેં બંગારી પ્રાદેશિકયુ રાજકીયવાગી પરિવર્તનસેંગોલ્લુંત્તેદે.

૨. રાજપ્રભુત્તદ રાજ્યગળ એકીકરણ માદી સણ્ણ રાજ્યગળન્નુ દોડ્દ રાજ્યગળીંદિગે સેરિસલાયિતુ. જનરુ હળેય પ્રમુખિવાદ સ્વાનવન્નુ પડેદુંકોંડિદે. અંદિન સંદર્ભદાલી અંદરે ભાવાવારુ રાજ્યગળ મુરુ રજનેય સંદર્ભદાલી એલ રાજ્યગળન્નુ મુરુરૂપીસલાયિતુ, મુશ્ટુ કેંદ્રાદ્રાદીત પ્રદેશગળ જોતેં એલ રાજ્યગળિં ઇલ્લિસિ, નંતર હેણ રાજ્યગળન્નુ રચિસલાયિતુ. ઉદાહરણીં બાંબેયન્નુ ગુજરાત મુશ્ટુ મહારાષ્ટ્ર, પંજાબ અન્નુ પંજાબ મુશ્ટુ હરિયાણ, એંદુ વિંગિસલાયિતુ. આદરે ક્ષે. રાજ્યગળું સંપૂર્ણવાગી ભાવાવારુ આધારદ મેલે રજનેયવાગિરલીલ. જનાંગીય મુશ્ટુ આધ્રિક પરિગણનેગળાંતર અંતર્ગળિં સંબંધિસિદંતે નમગે નાગાલાંડ, મેઘાલાય, મણિશુર, ત્રીપુર, જાવિંદ, હરિયાણ, પંજાબ મુશ્ટુ ભંતીસ્ન્દ પ્રદેશગળ સૃષ્ટિયાદવુ. ભાષે મુશ્ટુ સંસ્કૃતીય અંતર્ગળિં સંબંધિસિદંતે મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત

૧૦ આવિંદિનિં કંબિનિં.૨૦૧૮. ‘વિજલિસ્ટેસિંપનાંદ નાં પણ પણ કંબિનિં’ ૨૦૧૮ વિજલિસ્ટેસિંપનાંદ ૨૦૧૮. ગુરુત્વાદિ ક્રિયાંનિં ક્રિયાંનિં

૧૧ અદે લેન્દીનિં

મુત્તે ઉત્તરાંકલ પ્રદેશગળુ સૃષ્ટિયાદવુ. એથેનાસીક મુત્તે રાજકીય અંતગળિંગે સંબંધિસિદંતે ઉત્તર પ્રદેશ મુત્તે બિહાર પ્રદેશગલન્નુ નિમારણ માಡલાયિતુ. રાજપ્રભુત્તદ રાજ્યગળ એકેરણ મુત્તે કાયસાધ્યવાદ ગુંબુગલ હિન્નેલેયલ્લી મુદ્દુપ્રદેશ મુત્તે રાજસ્થાનગલ સ્થાપનેંગે કારણવાયિતુ. ભાષે મુત્તે સામાજિક બીજુંતેયુ તેમિખુનાદુ, કેરણ, મેસૂરુ, બંગાળ મુત્તે બિરિસાગલ સૃષ્ટિંગે કારણવાયિતુ. હીંગે ભારતીય ઒ક્સ્પોટદ રજનેયલ્લી વિવિધ અંતગલ નિષાયંક પાત્ર વહેસિવે.

તે એલ્લા પરિગણનેગલ હોરણાગીયૂ, રાજ્યગલ મરુસંઘટનેયલ્લી ભાષે પ્રમુખ અંતવાગી ઉછેદિદે. પ્રાદેશીકવાદદ સંદર્ભદર્લી અદુ ઎ષ્ટુ પ્રમુખ શક્તિયાગી માર્ગટ્રિતેંદરે, ભાવાવારુ પ્રાદેશીકવાદવુ ભારતીય રાજકીયદલ્લી નેલેયૂનુવંતે માદિતુ.

૫. દેશદલ્લી પ્રાદેશીકતેયુ રાજકીયવાગી પરિવર્તનનેગોળ્યલુ મુત્તોંદુ પ્રમુખવાદ કારણવેંદરે રાજકારણેગલ વ્યેરુટ્ટિક મુત્તુ સ્થાનકદ ગુરિગલુ. સ્થાતોંત્ર્યદ નંતર કેલવુ પદ્ધેગલ્લી અધિકારકૃતી હોએરાંગ પ્રારંભવાયિતુ. તેમુ સ્વીંત અધિકાર મુત્તુ પ્રતિષેયન્નુ હેચ્જીસલુ, પ્રાદેશીક મુત્તુ રાજ્ય નાયકરુ કેંદ્રુદ અધવા કેલવુ સંદર્ભગલલી રાજ્યગલ અધિકારવન્નુ દુબાલગોળિસિદરુ. હેચ્જી રાજ્યગલ રજનેયાદરે અધિકારદ અવકાશગલ હેચ્જીવ કારણ વૃત્તિપર રાજકારણેગલુ તેમુ વ્યેયુટ્ટેક મુત્તુ સ્થાન ઉદ્દેશગલન્નુ પુંર્યેસિકોળ્યલુ જનરલ્લી ગુંપુ ભાવનેગલન્નુ હંટ્ઝિફાશિદરુ.

પ્રાદેશીક રાજકીયદલ્લીન પ્રકારગલુ

પ્રાદેશીકવાદવન્નુ પ્રમુખવાગી નાલ્લુ પ્રકારગલલ્લી વિંગાસબહુદુ, સ્વાયત્ત રાજ્ય બેંડિકે, ઉત્તર રાજ્યગલ પ્રાદેશીકતે, અંતર-રાજ્ય પ્રાદેશીકતે મુત્તુ અંતર-રાજ્ય પ્રાદેશીકતે.

- ૧) રાજ્ય સ્વાયત્તતેય બેંડિકે પ્રાદેશીક રાજકીયદ મોદલ મુત્તુ અશ્વેંત સવાલીન રૂપવેંદરે કેલવુ રાજ્યગલુ અધવા પ્રદેશગલલ્લીન જનરુ ભારતીય ઒ક્સ્પોટદિંદ બેંપ્રટ્ટુ સ્વીંત્ર સાવભાવેમુ રાજ્યગલાગબેંકેંદુ ઒ત્તાયિસુવુદુ. સ્થાતોંત્ર્યદ નંતર તે બેંડિકેગલુ હુટ્ટુકોંદવુ આદરે અવુ તેગ અસ્ત્રીત્તદલ્લીલુ. આ સંદર્ભદર્લીન પ્રમુખ લાદાહરણેગલેંદરે જનમતગણને પૂરંટ્ચ (કાત્સીર), મિજોં ન્યૂઝેનલ્લ પૂરંટ્ચ (અસ્સાંન લુશ્વે હીલ્સ), નાગાલાંડા સોંઝિયલિસ્ટ્સ કાન્ફરેન્સ (અસ્સાંન નાગા હીલ્સ જીલ્સ) ઇત્તાદિ.
- ૨) ઉત્તર રાજ્યગલ પ્રાદેશીકતે પ્રાદેશીકતેય વિષયદલ્લી બંદક્ષીંત હેચ્જી રાજ્યગલ ભાગિયાગીવે એંદુ ઇદુ સૂચિસુટ્ટેદે. ઇદુ કેલવુ રાજ્યગલ ગુંપુ ગુરુતીન અભિવ્યક્તિયાગીદે. અવરુ મુત્તોંદુ ગુંપીન રાજ્યગલોંદિગે પરસ્પર હિતાસ્કીય વિષયગલ બગ્ને સામાન્ય નિલુવન્નુ તેગેમુકોલ્યુત્તારું. ગુંબીન ગુરુતુ સામાન્યવાગી કેલવુ નિર્દિષ્ટ વિષયગલીગ સંબંધિસિદે, અદુ યોવુદે રીતિયલ્લી રાજ્યગલ ગુરુત્વન્નુ ગુંપીન ગુરુતીનલી સંપૂર્ણવાગી મુત્તુ શાસ્ત્રવાગી વીલેનગોલીસુવુદવન્નુ સૂચિસુવુદિલ્લુ. બંદુ ગુંપીન સેરિદ કેલવુ રાજ્યગલ નદુવે વ્યેપોણેગલુ, લાદ્ધિગ્નેંગલુ મુત્તુ સંઘર્ષગલુ સવ નદેયુત્તેવે. લાદાહરણેગ, લાદ્ધુ સ્થાવરગલ ભાષે અધવા સભદંતહ વિષયગલલી દક્ષીણ મુત્તુ ઉત્તર ભારતદ નદુવે ઇરુવ વ્યેપોણેયુ તે અંતવન્નુ વિવરિસુટ્ટેદે. આધિક અભિવ્યદ્ધિગે હેચ્જીન અવકાશકૃતી તશાન્ય રાજ્યગલન્નુ ગુંપુ માદુવુદુ મુત્તોંદુ લાદાહરણેયાગીદે. ભારતદલ્લી મેલો-રાજ્ય પ્રાદેશીકતે હેંગે કંદુબરુત્તેદે એંબુદવન્નુ વિવરિસલુ નાવુ ભાવા સમસ્યેયન્નુ મુક્તોમ્યે ગુરુતીસબહુદુ. દક્ષીણ ભારતવુ ઉત્તરદિંદ હલવારુ ભિન્નેંગલોંદિગે બેંપ્રટ્ટુદે, ભોગોલોકવાગી દક્ષીણવુ પરિયાય દ્વીપદ એટ્રેરદ પ્રદેશગલ અધવા ડેક્સન્સ, પ્રોવફ મુત્તુ પટ્ટીમુ ફટ્ટગલ પવાત શ્રેણીગલ મુત્તુ કરાવણ મ્યેદાનગણિંદ કોડિદે. રાજકીય ઇત્તિહાસદ દૃષ્ટીયિંદલુા, દક્ષીણવન્નુ ઉત્તરદ સામુજ્યગલલી એંદિગો સંયોજિસલાગીલુ. બ્રિટિષ આજ્ઞાકેયલ્લી ઇદન્નુ મોદલ બારિગે માદુલાયિતુ. પ્રાદેશીકતેય કેલવુ પ્રાદેશીક મુત્તુ રાજ્ય સમસ્યેગલન્નુ જિત્રેદલ્લી તોરિસલાગીદે.

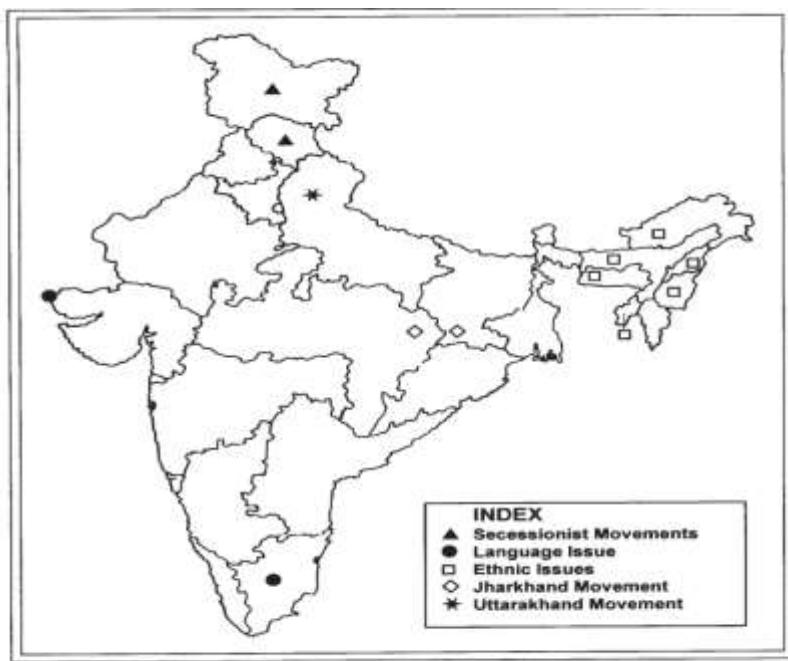

Fig. 14.1: Regional and state issues in India from 1960s to 1990s

સ્વતંત્રે દ નંતર ભારતકે અધિકૃત પ્રાદેશીક મતું રાજ્ય રાજકીય ભાષેંય વિષયદ બગ્ને દોડ્ઝ બિરુકુણંથાયિતુ. કેંદ્ર મતું રાજ્યગળ નદુવે સંવહનદ ભાષેયાગી બક્ષુટદ અધિકૃત લાદ્યેશગળાગી ઇંગ્રીઝે બદલીગે હિંદિયનું બલસલુ સંવિધાનવું લાદ્યેશિસિતુ. ભારતીય બક્ષુટદ રાજ્ય શાસકાંગગળિગે હિંદિ સેરિદંતે બંદું અધવા હેચ્છિન ભાષેગળનું રાજ્ય ભાષેયાગી બલસલુ અધિકાર નીચલાયિતુ. સંવિધાનદ પ્રારંભદિંદ જી વર્ષગળ અવધિગે અંતરોરાષ્ટ્રીય સંખ્યેગળોંદિગે દેવનગરિ લિપિયોંદિગે બક્ષુટદ અધિકૃત ભાષે હિંદિયાગિરબેંકુ ઎ંદું સંવિધાનવું તીળિસિતુ. આરો સંસ્કૃત કાનૂનીન મૂલક ઇંગ્રીઝે બલક્ષેયનું સંપર્ક ભાષેયાગી વિસ્તૃતિસિતુ. અધિકૃત ભાષેં સંબંધિસિદ નિબંધનેયનું પરિચયિસુવ પ્રયત્નવું એકતેગિંત હેચ્છુ તીએવાદ ભાષા પ્રેર્ણોચેયનું સૃષ્ટિસિતુ. હિંદિય વિરોધવું દસ્તીના રાજ્યગળલ્લી તન્નું બલવાદ રાજકીય અભિવ્યક્તેયનું કંદુંકોંદિતુ. ઈ રાજ્યગળલ્લીન હેચ્છિન જનરુ મતું પ્રોવાં ભારતદ હિંદિયેતર માતનાદુવ પ્રેરેશગળલ્લીન જનરુ હિંદી હેરીકેયનું વિરોધિસિદરુ. તમ્મું સ્વંત ભાષેગળુ અંતિમવાગી હિંદિયિંદ બદલાયિસ્લ્લુદુલ્લેવે ઎ંદું અવરુ ભયપણુરુ, અદનું અવરુ કેંદ્ર એંદું પરિગણિસિદરુ. હિંદિયનું અધિકૃત ભાષેયાગી મતું શાલેગળલ્લી કઢ્ણાય વિષયવાગી અભિવ્યક્તિસીકોણ્ણુવદુ સાવિરારુ વર્ષગલ શ્રીમંતીકેયનું હોંદિરુવચર મેલે વ્યવસ્થિતવાગી અભિવ્યક્તિ હોંદિદ ભાષેયનું હેરુત્તેદે ઎ંદું નોંદળાયિતુ. ઇંડિયા દર્શકદલી હિંદી હેરીકેયનું વિરોધિસિ હલવારુ જળવાગુણ હુણ્ણુકોંદવુ. ઇંડિયા રલ્લી અકાદેમી આફ્ તેમિલુ કલ્પર્ચ જીન્યેનલ્લી યુનિયન લાંગ્રેજ્ઝ કન્સેન્સનું અનું આયોજિસિતુ, ઇદુ ઇંડિયા મીલિયન જનસંખ્યાને આ ભાષેય સંપૂર્ણ પરિચય વિલ્લદિદ્દાગ ઇંગ્રીઝે બદલીગ બેરે યાવુદે ભાષેયનું તેંદુંકોણ્ણુવદુ તુંબા અન્યાય એંદું નિષાયવનું તેંદુંકોણ્ણુલાયિતુ. ગમનાહાવાગી ઈ સમાવેશદલી રાજસોઓલાચારિ (સ્વતંત્ર), રામસ્વામી નાયુર્ચ (દ.ક.), રાજન્સ (જસ્પિન્સ પાટેન્સ), અણાદોર્ય (ડિએન્કે) મતું ઇતર અનેક રાજકીય સંપ્રદાનેગળ પ્રતીનિધિગળું ભાગવહિસિદ્દરુ. ઇંડિયા માર્ચે લરંદું નદેદ રાષ્ટ્રીય સમ્વેલનદલી રાજ સોઓલાચારિયવરુ 'હિંદિયેતર ભાષિગરિગે હિંદી એપ્સ્ટ્રો પરકીયવોં, હિંદિય નાયકરિગે ઇંગ્રીઝે અષ્ટે પરકીય' એંદું ફોંઝિસિદરુ.¹⁹

દસ્તીન ભારતદલી હિંદિગે હેચ્છુતીરુવ વિરોધવું ઇંડિયા રલ્લી નેહરુ દસ્તીન ભારતદ જનરિગે (એ) હિંદી હેરીકે ઇયવુદીલું મતું (બિ) ઇંગ્રીઝે સહ પ્રાદેશીક ભાષેયાગલિદે મતું જનરિગે અગત્યવિરુવવરેગે અધિકૃત લાદ્યેશકૃગી બલસબહુમદુ એંદું ભરવસે નીદિદરુ. ઈ નિષાયવનું હિંદી માતનાદુવ જનરિગે બિડલાગુવદિલુ, આરે

¹⁹ પ્રધાન્સ ગુરુદક્ત(પ્ર.સં). વ.એ.નરસિંહ.અંગ્રેની. ભાષે આધારદ મેલે ભારતદ લિદ્રતે ઇન્દ્રાદરૂ નિલભારદેકે? કુવેંપુ ભાષા ભારતી પ્રાધિકાર મતું ભારતીય વિદ્યા ભવન, મૃસૂરુ

હિંદિમેતર માત્રાદુવ જનરિગે બિડલાગુત્તદે. એટાર કોનેયલી અનેક વિપયિગળ "હિંદિ સામૃદ્ધશાફ" યુદ્ધાંતર ભયવન્નુ પુનરુચ્ચેવનગેલોસિદવુ. પંડિતાને નેતરા અવર નિધનદ નંતર હિંદિ હેરિકેન બગ્ગે દક્ષિણ ભયવન્નુ પુનરુચ્ચેવનગેલું. એ વર્ષગળ નંતર ઇંગ્રીઝે બદલિએ હિંદિયન્નુ અધિકૃત ભાષેયાગિ બલસબેકાદ ઎જરીકે હેચ્છાયાયુ. એટાર અધિકૃત ભાષા કાંઈય મૂલકવું દક્ષિણ હિંદિયન્નુ રાજ્યગળ ભયવન્નુ નિવારિસલું સાધ્યવાગીલ્લા, ઇદુ કેંદ્ર મુત્તુ રાજ્યગળલી ઇંગ્રીઝે બલસબેકીન્નુ મુંદુવરિસલું સાધ્યવાયાયુ. એટારિએ ર ગોરાજોલ્લેવદંદુ, ભારતીય સંવિધાનદ ઇલ્લા ને વિધિગે અનુસારવાગિ હિંદિ ભારતદ અધિકૃત ભાષેયાયાયુ, ઇદું દક્ષિણ રાજ્યગલું તીવ્રવાગિ પ્રતિક્રિયિસિદવુ. દિવંકે પ્રક્રિયા એટાર ર જનવરી ૨૩ અન્નુ શોકાચરણેય દિવંદુ ફોંસિસિલુ. વિદ્યાર્થી સમુદાયવું હિંદિ હેરિકેન વિરુદ્ધ આંદોલનવન્નુ પ્રારંભિસિલુ, તે આંદોલનદ નેતૃત્વ વહિસિદ્ધ દિવંકે હેચ્છાન પ્રતિક્રિયાન્નુ ગોંસિલુ. એરદુ વર્ષગલ નંતર બુનાવજેગળું નાચેદાગ અદુ તેમિલનાદુ રાજ્યદાલી આડલૈટ પક્ષવાયાયુ.

એટા હદિનાલ્લું ભાષેગળું આયા રાજ્યગલ અધિકૃત ભાષેજાગબેકુ મુત્તુ ઇંગ્રીઝે રાજ્યગલું મુત્તુ કેંદ્ર નંત્રુની સંપર્ક ભાષેયાગિરબેકુ એંદુ દિવંકે બતાયાયિસિલુ. કમ્પ્યુનિસ્ટ્ર્યુર મુત્તુ કામરાજો ત્રિભાષા સૂત્રવન્નુ (આંદર ઇંગ્રીઝે, હિંદિ મુત્તુ માત્રભાષે) બેંબલિસિદરુ. એટાર જુનો નલી કામરાજો (કાંગ્રેસ અધ્યક્ષ) નેણિદ પ્રસ્તુતવન્નુ સ્વીકરિસલાગિ એંદુ ફોંસિસલાયાયુ. ભારતી સકારદ ભાષા નેણી નિષાયવું હિંદિ, ઇંગ્રીઝે મુત્તુ પ્રાર્દેશીક ભાષેગળિએ અધિકૃત માન્યતે નેણિદુ. નેણી નિષાયવું હિંદિયન્નુ અભિવ્યાદીપદિસલું ક્રમગલન્નુ તેદુંકોલ્લબેકુ એંદુ સૂચિસિલુ. ઇંગ્રીઝે બીંદુ પ્રમુખ સંપર્ક ભાષેયાગિ ગુરુત્વસ્પ્રીષ્ટું.^{૧૨}

૩) અંતર રાજ્ય પ્રાર્દેશીકતે ઇદુ રાજ્યદ ગિગલિએ સંબંધિસિદે મુત્તુ બીંદુ અધ્વા હેચ્છુ રાજ્ય અસ્વીકેરણ અતિક્રમણવન્નુ બલગોંડિરુત્તદે. ઇદુ અવર હિતાસક્તિગળિએ બેદરિકે હાકુત્તદે. સામાન્યવાગિ નદી નેણિન વિવાદગળું મુત્તુ નિર્દિષ્ટવાગિ મહારાષ્ટ્ર-કનાંટક ગદી વિવાદદંતક ઇતર સમસ્યેગળન્નુ લાદાહરણેગળાગ લાલ્લેવિસબહુદું.^{૧૩}

૪) અંતર રાજ્ય પ્રાર્દેશીકતે અધ્વા લાલું પ્રાર્દેશીકતે ઇદુ ભારતીય બક્કુટદ રાજ્યમોલગ અસ્વીક્રિદ્ધારીવ પ્રાર્દેશીકતેયન્નુ સૂચિસુત્તદે. ઇદુ અસ્વીકે મુત્તુ સ્ફયં-અભિવ્યાદીગાગિ રાજ્યદ બીંદુ ભાગદ બયકેયન્નુ સાકારગોલોસુત્તદે. ઇદુ રાજ્યદ બીંદુ ભાગવન્નુ મુલ્લોંદુ ભાગદ વેચ્છદાલી વંચિતગોલોસુવ અધ્વા શોંષણે માદુવ કલ્લનેયન્નુ પ્રતિબિંબિસુત્તદે. તે રીતીય પ્રાર્દેશીકતેયન્નુ ભારતદ અનેક ભાગગલાલી કાણબહુદુ. તે રીતીય લાલુ-પ્રાર્દેશીકતેને પ્રમુખ લાદાહરણેગળિંદરે મહારાષ્ટ્રદ વિદભફ, ગુજરાતોને સૌરાષ્ટ્ર, આંદ્રપ્રદેશદ તેલંગાણ, લાત્તર પ્રદેશદ પૂર્વ લાત્તર પ્રદેશ મુત્તુ મધ્યપ્રદેશદ ભુતીસ ગઢ, કનાંટકદ લાત્તર બાગ.^{૧૪}

રાજકીય મેલે પ્રાર્દેશીકતેય પ્રભાવ

પ્રાર્દેશીકતેય સકારાત્ક મુત્તુ નિર્દિષ્ટ એંબ એરદુ અંતગલન્નુ બલગોંડિદુ. આપ્યેકે મોદલનેયદક્ષે સંબંધિસિદંતે હેલુવુદાદરે જનરુ બીંદુ નિર્દિષ્ટ પ્રદેશદ ગુંબિનલી બગ્ગોન્નુ મુટ્ઠિહાકુત્તદે મુત્તુ તમ્મ સામાન્ય હિતાસક્તિયન્નુ રક્ષિસલુ બલપુદ્દુસુત્તદે. ઇદુ સકારદ ગમન સેલેયુવ મૂલક તમ્મ બેદિકેગળન્નુ તેદેરિસિકોલ્લું પ્રમુખવાદ અસ્વાગિદે. ઇદુ જનરુ તમ્મ અસ્વીકેયન્નુ કાપાડિકોલ્લું હીન્નેલેયલી પ્રાર્દેશીકતેયન્નુ મુંદીટ્પુકોલ્લુંત્તદે. તે અસ્વીકેય મૂલક દેશદાલી સામાજિક મુત્તુ સાંસ્કૃતિક વૈવિધ્યતેયન્નુ કાપાડિકોલ્લું સહકારિયાગિદે. પ્રાર્દેશીકતેય બીંદુ પ્રદેશદ જનરલ્લી વૃદ્ધોણીયન્નુ હેચ્છેસબહુદુ હાગુ હોડિકેયન્નુ ક્રીંગારિકેગળન્નુ સાફ્ટિસલુ વિવિધ પ્રદેશગલ નંતરું તમ્મ પ્રદેશદ સ્થાનમાનવન્નુ સુધારિસલુ લાલ્લેતુંવાગિ કાયનિવફહિસલુ પ્રેરેંપિસુત્તદે. અદે રીતીયાગિ ઇદુ અભિવ્યાદીયન્નુ હોંદદે ઇરુવ પ્રદેશગલ સમસ્યેયન્નુ સુધારિસનુંતે સકારદ ગમનકે તરુત્તદે. ઇન્નુ એરદેનેયદક્ષે સંબંધિસિદંતે હેલુવુદાદરે પ્રાર્દેશીકવાદવું તમ્મ હિતાસક્તિયન્નુ ગમનદાલીટ્પુકોંદુ રાષ્ટ્રદ પીકેકરણદ મેલે તીવ્ચવાદ પરિણામવન્નુ બીરુત્તદે. કેલવું સંદભફગલાલી પ્રાર્દેશીકતેય સમસ્યેગળન્નુ કેંદ્ર પ્રદેશવાગિટ્પુકોંદુ જનરલ્લી અત્યારે મુત્તુ અશાંતિયન્નુ મુટ્ઠિહાકે આ

૧૨ <http://www.ijerph.org/index.php/IJERPH/article/view/2024/10000> ૧૦૦-૧૦૧

૧૩ શભુજ.

૧૪ ડાયાટ અનેક સંજીવિકારીઓની પ્રાર્દેશીકતેયનું પ્રદેશગલનું હોંદાયાયાયુ.

- આવ.૦૦વિશીવ કંપનીં.૨૦૧૮. ‘બિજુલાભસૈંપ્રાણવિભ વન્ડ વેચાન્ન’ની ૨૦૧૮ એજિબ્લ્યુવિની ૦૫માટે ૨૦૧૮, ગીરટકાંગ ઝી, ખૃત્જ ઝી (ગુજરાતી-અરેન્ન-ઝીન્ન્ન)
- ઠંડેસુ.જ્ઞ અનુભેણાજદિરિજજ. વિરધીચેટતરુધીચેટજ ધીરટેણાજથણ ચેણ વિજરુઠટેચેટ્ટું નંત્રે વેચેજનું : ૦ અરટેધીજાનાંચેટ ક્રાદિચેટજ તીરદીજા. જીઠ ધીણ તીરથી-ધીથી
- વિભૂતિજજાંક જચુટેઝુચેટે. વિભૂત વિજરુઠટેચેટ્ટું આંટેજથીરટે, જચુટેચેદે રાઠ.ધીણ તીરથી-ધીથી
- વીંઓઃએસ ૦ઘંબં. રેન્ન. ‘આજગીજલસૈંકાંખજીંની જીઠા બિજુલાભસૈંપ્રાણ કાંકાલનીવિભાગની વન્ડ વેચાન્નનો: ૦ બિશીગાજ જીઠા અસીંનાનીવિન્નેચેટ. જીઠા કાંકાલનીવિન્નું કંવિશીવનો: વન્ડ ગણાંની કાંવિંઆજમીના’. આજકંબીનીબજીંની જેચે કાંકાલનીવિન્નુંનું અનુભવજીંનું અનુભવજીંનું અનુભવજીંનું અનુભવજીંનું અનુભવજીંનું અનુભવજીંનું (વન્ડાનું) ૦૯
- ઠંડેસુ. એ. અનુભેણાજદિરિ, વિરધીચેટતરુધીચેટજ અરટેણાજથણ રજે વિજરુઠટેચેટ્ટું નંત્રે વેચેજનું : ૦ અરટેધીજાનાંચેટ ક્રાદિચેટજથીરદીજા, જીઠ.અણ., ર. ઝીઝી.
- વિભૂતિજજાંકજાંકચુટે મુદ્દેટે, વિભૂત વિજરુઠટેચેટ્ટું આંટેજથીરટે, જીઠ.અણ., ર. ઝીઝી.
- [૧૩ાંથી://તીતીએચીરણદિકાણાકાં.ધીરટ/ધૂટરન્નરાટેટક-ધૂરતા/ગણું-૧૪-ધૂચી-ધૂરત-૧૨.મિજઝ](http://તીતીએચીરણદિકાણાકાં.ધીરટ/ધૂટરન્નરાટેટક-ધૂરતા/ગણું-૧૪-ધૂચી-ધૂરત-૧૨.મિજઝ)
- વચ્છુજ, ર. ઝી૦
- પ્રધાનો ગુરુદત્ત(પ્ર.સૂ). એ.વી.નરસીંહ.૨૦૧૦. ભાષે આધારદ મેલે ભારતદ બ્લિન્ડ્રે જીન્નાદરૂ નીલ્લબારદેશે? હુંએંપું ભાષા ભારતી પ્રાથીકાર મુત્તુ ભારતીયું વિદ્યુત ભવન, મૈસુરુ
- [૧૩ાંથી://તીતીએચીરણદિકાણાકાં.ધીરટ/ધૂટરન્નરાટેટક-ધૂરતા/ગણું-૧૪-ધૂચી-ધૂરત-૧૨.મિજઝ](http://તીતીએચીરણદિકાણાકાં.ધીરટ/ધૂટરન્નરાટેટક-ધૂરતા/ગણું-૧૪-ધૂચી-ધૂરત-૧૨.મિજઝ) ગીંદ-ગીંદ
- વચ્છુજ.
- ઠંડેસુ. ૦નાંચુટેઝાંક ચેટેજ વિચેરજચેટદિચે ગિજદિચે, વિજરુઠટેચેટ્ટું નંત્રે ઒ચુટેચેથીણદિચે, જીઠ.અણ., ર. ઝી
- જીફાંગચેટેલેલું બિ. . વિચેટેચેટેરચેટેજથિનાંક અ, વિજરુઠટેચેટ્ટું નંત્રે વેચેજનું : વણ જુદેચેટદિજેણેણ જુદેજથીરથી, ટાજચેટેનુંર ચેટેજ, કારરજાનુંતજ ટાજથીનાંદિજ. ગીરટકાંગ ઝી; ખૃત્જ ર; ઠંડેસુણ ગીંદ; કાંકરજ ર. ગીંદ-ગીંદ.